

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет

**ХОРЕОГРАФІЧНІ НАРИСИ
XXI СТОЛІТТЯ: ПОЛІАСПЕКТНИЙ
НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ АБРИС**

Навчально-методичний посібник

Рівне – 2021

УДК 793.3 “20” (07)

X 79

*Друкується відповідно до рішення Вченої ради
Рівненського державного гуманітарного університету,
протокол № 6 від 30.06.2021 року*

**В рамках відзначення 33-річчя заснування кафедри хореографії
художньо-педагогічного факультету РДГУ**

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

- Виткалов С. В.** доктор культурології, канд. мистецтвознавства, професор кафедри культурології та музеєзнавства Рівненського державного гуманітарного університету;
- Плахотнюк О. А.** канд. мистецтвознавства, доцент кафедри режисури та хореографії Львівського національного університету ім. І.Франка;
- Маркевич Л. А.** канд. мистецтвознавства, доцент кафедри хореографії Рівненського державного гуманітарного університету

X 79 **Хореографічні нариси XXI століття: поліаспектний навчально-методичний абрис** : навч.-метод. посіб. / Л.А. Маркевич, Л.П. Волошина, Р.Л. Горбачук, В.А. Гордєєв, О.Ю. Гордєєва, Л.А. Зань, А.А. Завалін, І.П. Легка, Т.Й. Лобан, Д.І. Манелюк, Е.В. Манелюк, В.В. Пуйова, С.В. Рабченюк, А.В. Самохвалова, В.В. Шингер. – Рівне : О. Зень, 2021. – 639 с.

ISBN 978-617-601-381-5

Матеріали досліджень, уміщені до збірника за матеріалами, поданими авторами, друкуються мовою оригіналу. Закон охороняє права та інтереси авторів навчально-методичного матеріалу. Відтворення, розповсюдження, передрукування та інше використання навчально-методичного матеріалу без згоди авторів (або посилання на авторів) забороняється.

УДК 793.3 “20” (07)

© Маркевич Л.А., Волошина Л.П., Горбачук Р.Л., Гордєєв В.А.,
Гордєєва О.Ю., Зань Л.А., Завалін А.А., Легка І.П., Лобан Т.Й.,
Манелюк Д.І., Манелюк Е.В., Пуйова В.В.,
Рабченюк С.В., Самохвалова А.В.,

ISBN 978-617-601-381-5

Шингер В.В., 2021

З М І С Т

ПЕРЕДМОВА	6
------------------------	---

Розділ 1. ПЕРШИЙ КУРС.

ОСВІТНІЙ СТУПІНЬ «БАКАЛАВР»

Волошина Л.П.

Теорія і методика викладання класичного танцю 1 курс 2 семестр: екзерсис біля станка	8
---	---

Шингер В.В.

Теорія та методика викладання європейських танців 1 курс: етапи формування та методика виконання танцю «Повільний вальс», клас «Початківці»	33
---	----

Рабченюк С.В.

Теорія та методика викладання латиноамериканських танців 1 курс: етапи формування та методика виконання танцю «Ча-ча-ча», клас «Початківці»	73
---	----

Манелюк Е.В.

Теорія та методика викладання історико-побутового танцю 1 курс: епоха Західноєвропейського Середньовіччя, епоха Відродження	115
---	-----

Розділ 2. ДРУГИЙ КУРС.

ОСВІТНІЙ СТУПІНЬ «БАКАЛАВР»

Волошина Л.П.

Теорія і методика викладання класичного танцю 2 курс 3 семестр: екзерсис біля станка	168
---	-----

Маркевич Л.А.

Мистецтво балетмейстера 2 курс	180
--------------------------------------	-----

Манелюк Д. І.

Основи режисури та акторської майстерності 2 курс 212

Гордєєв В.А., Завалін А.А.

Теорія та методика викладання українського народно-сценічного танцю 2 курс: заняття посеред зали, опис танцю «Буянський скакунець», «Крутях» 252

Самохвалова А.В.

Сучасна інтерпретація фольклору 2 курс 4 семестр: методика роботи з хореографічним фольклором (за польовими щоденниками) 343

Розділ 3. ТРЕТІЙ КУРС.

ОСВІТНІЙ СТУПІНЬ «БАКАЛАВР»

Лобан Т.Й.

Теорія та методика викладання джаз-модерн танцю 3 курс: теоретико-методичні аспекти викладання дисципліни 410

Розділ 4. ЧЕТВЕРТИЙ КУРС.

ОСВІТНІЙ СТУПІНЬ «БАКАЛАВР»

Гордєєва О.Ю.

Теорія та методика викладання народно-сценічного танцю 1-4 курси: методичний аспект вивчення низьких та високих розвертань ноги в екзерсисі народно-сценічного танцю 441

Горбачук Р.Л.

Теорія та методика викладання модерн танцю 2-4 курси 474

Легка І.П.

Виконавська та технічна майстерність 4 курс: класифікація танцювальних рухів віртуозної техніки 503

Розділ 5. ПЕРШИЙ КУРС.

ОСВІТНІЙ СТУПІНЬ «МАГІСТР»

Пуйова В.В.

Методика викладання класичного танцю 1 курс
ОС «Магістр»: 10 уроків дуетно-сценічного танцю 543

Зань Л.А.

Теорія та методика викладання класичного танцю
1-5 рік навчання: розділ екзерсис на пальцях 587

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ 636

Р О З Д І Л 4

ЧЕТВЕРТИЙ КУРС. ОСВІТНІЙ СТУПІНЬ «БАКАЛАВР»

УДК 793.31 (07)

Ольга Гордєєва

Olha Hordieieva

Викладач кафедри хореографії,

Рівненський державний гуманітарний університет,

м. Рівне

ORCID ID 0000-0001-8384-6463

Тема: Теорія та методика викладання народно-сценічного танцю 1-4 курси: методичний аспект вивчення низьких та високих розвертань ноги в екзерсисі народно-сценічного танцю

План

1. Методика вивчення низьких розвертань ноги – *battement fondu* на 45° на першому році навчання.
2. Методика вивчення низьких розвертань ноги – *battement fondu* на 45° на другому році навчання.
3. Методика вивчення високих розвертань ноги – *battement fondu tire-bouchon* на третьому році навчання.
4. Методика вивчення *battement fondu tire-bouchon* у сполученні з нахилами та перегинаннями корпусу, *battement fondu* на 90° та *petite fondu* на 45° зі стрибком на четвертому році навчання.
5. Приклади побудови сценічних комбінацій на *battement fondu* в характерах угорського, іспанського, східного академічних танців та молдавського народно-сценічного танцю «Хора».

Впродовж двох століть накопичений великий досвід з теорії та практики викладання народно-сценічного танцю і доведено необхідність системного грамотного вивчення вправ тренажу.

Адже народно-сценічний екзерсис – це великий спеціальний тренінг, який розвиває технічні навички виконавців у специфіці пластики народного танцю. Цінність тренажу полягає у тому, що окрім зміцненню м'язів та зв'язків, розвитку їх еластичності та сили, а також розвитку рухливості і виворітності суглобів, він розвиває танцювальність, ритмічність, музикальність, координацію рухів, широту і свободу жесту, емоційну виразність та артистичність.

Усі рухи, відповідно до їх цільового призначення, розділені на розділи: присідання, вправи на розвиток рухливості ступні, каблучні вправи, малі кидки, кругообертальні рухи, повороти ступні, низькі й високі розвертання ноги, дрібні вистукування, вправи для стегна, розкриття ноги на 90°, вправи з ненапруженою ступнею, великі кидки, технічні вправи. Кожен рух певного розділу має, у свою чергу, поступовий розвиток від початкової його форми до завершеної.

Якісна навчальна робота полягає у накопиченні теоретичних знань та у систематичному практичному оволодінні елементами танцювальної техніки народно-характерного екзерсису на різноманітному національному матеріалі. Але перш ніж додавати до рухів національне забарвлення – елементи та положення корпусу і рук, характерні тій чи іншій народності, студентами засвоюється методика виконання рухів у чистому вигляді, поза комбінаціями.

Відповідно навички у виконанні рухів виникають тільки у результаті ціленаправленої розумової діяльності учнів на основі глибоких, чітких знань методики виконання кожного елемента народного танцю.

Розглянемо вправи народно-сценічного екзерсису, що входять у розділ «Низькі й високі розвертання ноги».

До вправ цього розділу належать повороти зігнутої робочої ноги з виворітного в невиворітне положення та знову у виворітне і відкривання робочої ноги в заданому напрямку. Рух супроводжується напівприсіданням на опорній нозі та витягуванням коліна опорної ноги. Це і є *battement fondu*, яке характерне для народно-сценічного тренажу.

Вправи цього розділу розвивають м'якість руху, рухливість у колінних та тазостегнових суглобах, виворітність, силу ніг, еластичність м'язів литки та ахіллесового сухожилля.

В народно-сценічному танці широко використовується *battement fondu*, характерне класичному танцю, але народний танець має свою інтерпретацію виконання цього руху, а саме: повороти робочої ноги із виворітного у завернуте положення і назад у виворітне.

В народно – сценічному танці існують два види *battement fondu*: низькі розвертання ноги (*petite fondu* на 45°) та високі розвертання ноги (*grand fondu* на 90°), які за характером та темпом виконання поділяються на повільні (м'які, плавні) та швидкі (різкі) *battement fondu*.

На першому році навчання вивчається *battement fondu* на 45° . Причому спочатку вивчаються м'які розвертання ноги. І тільки після засвоєння м'якого *battement fondu* вивчається різке. Музичний розмір: $4/4$, $2/4$, $3/4$, $6/8$.

М'яке *battement fondu* на 45°

Музичний розмір – $3/4$ – 8 тактів.

Вихідне положення – V позиція ніг.

Preparation – 8 тактів (1-4 такт – музичний супровід; 5 такт – рука піднімається в I поз.; 6 такт – рука відкривається в II поз., одночасно робоча нога виводиться вбік на носок у відкрите положення; 7-8 такти – рука закривається на пояс, одночасно нога піднімається з витягнутим носком вбік на 45° , голова повертається вбік від станка).

1 такт: – робоча нога у виворітному положенні, згинаючись в коліні та виконуючи мазок подушечкою ступні по підлозі, підводиться до положення *sur le cou-de-pied* позаду із витягнутим підйомом. Голова зберігає попереднє положення.

2 такт: – пауза.

3 такт: – робоча нога, не відділяючи ступні від опорної ноги, переводиться вперед, повертаючи коліно до станка, в закриті положення, носок натягнутий; одночасно опорна нога починає виконувати напівприсідання Голова повертається вбік до станка.

4 такт: – напівприсідання продовжується.

5-6 такти: – робоча нога, не розгинаючи коліно, повільно розвертається у виворітне положення, витягнута ступня в положенні *sur le cou-de-pied* спереду; одночасно опорна нога

поглиблює напівприсідання. Одночасно голова, злегка нахилиючись вперед, повертається *en face*.

7-8 такти: – робоча нога, витягуючи коліно, м'яко відкривається вбік на 45°, ступня витягнута; одночасно коліно опорної ноги витягується. Голова повертається вбік від станка, злегка піднімаючи підборіддя.

Рух може виконуватись також у напрямку вперед.

Правила виконання: виконуючи рух, корпус максимально підтягнутий, вага корпусу знаходиться на опорній нозі; виконуючи заворот та розворот робочої ноги, слідкувати, щоб корпус (таз і плече) не повертався за ногою, а зберігав нерухоме положення; під час присідання стегно опорної ноги не випускається вбік, а максимально стягується; слідкувати за одночасним витягуванням колін обох ніг. Характер виконання руху: м'який, плавний, «слитний» [2, с. 42].

Засвоївши виконання вправи на 8 тактів 3/4, рух виконують на 4 такти 3/4 (без пауз).

Різке *battement fondu* на 45°

Музичний розмір – 3/4 – 4 такти.

Вихідне положення – V позиція ніг.

Preparation – 8 тактів (1-4 такт – музичний супровід; 5 такт – рука піднімається в I поз.; 6 такт – рука відкривається в II поз., одночасно робоча нога виводиться вбік на носок у відкрите положення; 7-8 такти – рука закривається на пояс, одночасно нога піднімається з витягнутим носком вбік на 45°, голова повертається вбік від станка).

Затакт 2/8: «3» – робоча нога у виворітному положенні, згинаючись у коліні та виконуючи мазок подушечкою ступні по підлозі, підводиться до положення *sur le cou-de-pied* позаду із витягнутим підйомом. Голова зберігає попереднє положення.

«i» – робоча нога, не відділяючи ступні від опорної ноги, переводиться вперед, повертаючи коліно до станка, в закриті положення, носок натягнутий, одночасно опорна нога починає виконувати напівприсідання. Голова повертається вбік до станка.

1-2 такт: – робоча нога, не розгинаючи коліно, повільно розвертається у виворітне положення, витягнута ступня в положенні *sur le cou-de-pied* спереду; одночасно опорна нога

поглиблює напівприсідання. Одночасно голова, злегка нахилиючись вперед, повертається *en face*.

3-4 такт: – робоча нога, витягуючи коліно, м'яко відкривається вбік на 45°, ступня витягнута; одночасно коліно опорної ноги витягується. Голова повертається вбік від станка, злегка піднімаючи підборіддя.

Остання четверть 4-го такту «3і» є *затактом*.

Рух може виконуватись також у напрямку вперед.

Правила виконання: різке *battement fondue* виконується за такими ж правилами, що і м'яке *battement fondue*, різниця тільки в характері виконання, а саме: перша частина виконується різко, швидко; друга – м'яко, повільно. Тобто під час виконання руху потрібно слідкувати за тим, щоб різкий мазок і заворот робочої ноги плавно перейшов у м'який розворот ноги та присідання на опорній нозі [2, с. 43].

Засвоївши виконання вправи на 4 такти 3/4, рух виконують на 2 такти 3/4.

На другому році навчання вивчається *battement fondue* на 45° з підняттям на півпальці. Причому спочатку вивчаються м'які розвертання ноги. І тільки після засвоєння м'якого *battement fondue* вивчається різке. Музичний розмір: 4/4, 2/4, 3/4, 6/8.

М'яке *battement fondue* на 45° з підняттям на півпальці

Музичний розмір – 3/4 – 4 такти.

Вихідне положення – V позиція ніг.

Preparation – 4 такти (1 такт і 2 такт: «1і 2і» – музичний супровід, «3і» – права рука піднімається в I поз.; 3 такт – рука відкривається в II поз. одночасно робоча нога виводиться вбік на носок у відкрите положення; 4 такт – рука закривається на пояс, одночасно робоча нога, з натягнутою ступнею піднімається вбік на 45°, а опорна нога піднімається на півпальці, голова в повороті від станка).

1 такт: «1і» – робоча нога у виворотному положенні, згинаючись в коліні виконує мазок подушечкою ступні по підлозі, одночасно п'ятка опорної ноги стримано опускається на підлогу.

«2і3і» – ступня робочої ноги підводиться до положення *sur le cou-de-pied* позаду із витягнутим підйомом, одночасно п'ятка опорної ноги плавно піднімається над підлогою. Голова зберігає попереднє положення.

2 такт: – робоча нога, не відділяючи ступні від опорної ноги, переводиться вперед, повертаючи коліно до станка в закрите положення, носок натягнутий; одночасно опорна нога, не опускаючи п'ятку на підлогу, пом'якшується в коліні (починає виконувати напівприсідання). Голова повертається вбік до станка.

3 такт: – робоча нога, не розгинаючи коліно, повільно розвертається у виворітне положення, витягнута ступня в положенні *sur le cou-de-pied* спереду; одночасно опорна нога, опускаючи п'ятку на підлогу, поглиблює напівприсідання. Голова, злегка нахилиючись вперед, повертається *en face*.

4 такт: – робоча нога, витягуючи коліно, м'яко відкривається вбік на 45°, ступня витягнута; одночасно коліно опорної ноги витягується, після чого опорна нога піднімається на півпальці. Голова повертається вбік від станка, злегка піднімаючи підборіддя (мал. 14).

Рух може виконуватись у напрямку вперед.

Правила виконання: усі правила, характерні для *battement fondu*, зберігаються, але є ще деякі доповнення, так як вправа виконується на півпальцях. Виконуючи мазок робочою ногою, обов'язково потрібно опуститись з півпальців, а в момент приведення ноги на *sur le cou-de-pied* позаду знову підняти – це призводить до максимального навантаження на м'язи литки; дуже важливо правильно виконувати присідання на опорній нозі: в момент поглиблення *plie* спочатку стримано опускається п'ятка, і лише тоді виконується напівприсідання, а під час підняття з *plie* спочатку витягується коліно і лише тоді – зведення на півпальці опорної ноги. Характер виконання руху: м'який, плавний, «слитний» [2, с. 97].

Різке *battement fondu* на 45° з підняттям на півпальці

Примітка: цей рух починається лише із затакту.

Музичний розмір – 3/4 – 4 такти.

Вихідне положення – V позиція ніг.

Preparation – 4 такти (1 такт і 2 такт: «1i2i») – музичний супровід, «3i» – права рука піднімається в I поз.; 3 такт – рука відкривається в II поз. одночасно робоча нога виводиться вбік на носок у відкрите положення; 4 такт: «1i2i») – рука закривається на пояс, одночасно робоча нога, з натягнутою ступнею піднімається

вбік на 45°, а опорна нога піднімається на півпальці, голова в повороті від станка, «3і» – «затакт» – початок руху.).

Затакт 2/8: «3» – робоча нога у виворітному положенні, згинаючись у коліні та виконуючи мазок подушечкою ступні по підлозі, підводиться до положення *sur le cou-de-pied* позаду із витягнутим підйомом, одночасно опорна нога під час мазка опускається на всю ступню, після чого одразу знову піднімається на півпальці. Голова зберігає попереднє положення;

«і» – робоча нога, не відділяючи ступні від опорної ноги, переводиться вперед, повертаючи коліно до станка, в закриті положення, носок натягнутий, одночасно опорна нога, не опускаючи п'ятку на підлогу, пом'якшується в коліні (починає виконувати напівприсідання). Голова повертається вбік до станка.

1-2 такт: – робоча нога, не розгинаючи коліно, повільно розвертається у виворітне положення, витягнута ступня в положенні *sur le cou-de-pied* спереду; одночасно опорна нога, опускаючи п'ятку на підлогу поглиблює напівприсідання. Голова, злегка нахилиючись вперед, повертається *en face*.

3-4 такт: – робоча нога, витягуючи коліно, м'яко відкривається вбік на 45°, ступня витягнута; одночасно коліно опорної ноги витягується, після чого опорна нога піднімається на півпальці. Голова повертається вбік від станка, злегка піднімаючи підборіддя.

Остання четверть 4-го такту «3і» є *затактом*.

Рух може виконуватись у напрямку вперед.

Правила виконання: різке *battement fondu* виконується за такими ж правилами, що і м'яке *battement fondu*, різниця тільки в характері виконання, а саме: перша частина виконується різко, швидко; друга – м'яко, повільно. Тобто, під час виконання руху потрібно слідкувати за тим, щоб різкий мазок і заворот робочої ноги плавно перейшов у м'який розворот ноги та присідання на опорній нозі, і все це скоординувати з роботою п'ятки опорної ноги [2, с. 99].

Засвоївши виконання вправи на 4 такти 3/4, рух виконують на 2 такти 3/4.

На третьому році навчання вивчаються високі розвертання ноги – *battement fondu* на 90°, а саме *battement fondu tire-bouchon*.

Причому спочатку вивчаються м'які розвертання ноги. І тільки після засвоєння м'якого *battement fondu* вивчається різке. Музичний розмір: 4/4, 2/4, 3/4, 6/8.

Примітка: так як повороти робочої ноги із виворітного у завернуте положення і назад у виворітне виконуються на 90°, ми отримуємо *battement fondu* в поєднанні з тірбушоном, тому цей вид *battement fondu* на 90° ще називають *battement fondu tire-bouchon*. Дана вправа обличчям до станка не вивчається [2, с. 148].

В народно-сценічному танці існує два варіанти виконання *battement fondu tire-bouchon*.

Варіант 1

М'яке *battement fondu* на 90° (*battement fondu tire-bouchon*)

Музичний розмір – 3/4 – 4 такти.

Вихідне положення – V позиція ніг.

Preparation – 2 такти; (1 такт: «1i 2i» – музичний вступ, «3i» – рука піднімається в I поз.; 2 такт: – рука плавно відкривається в II поз. одночасно робоча нога у виворітному положенні виводиться вбік та піднімається на 90°. Голова повертається вбік від станка).

1 такт: – робоча нога, згинаючись в коліні, підводиться витягнутою ступнею до коліна опорної (носок робочої ноги знаходиться збоку коліна опорної ноги), зберігаючи відкрите положення. Корпус від лопаток злегка прогинається назад. Одночасно рука в положенні альянже піднімається до рівня III позиції, погляд супроводжує рух кисті.

2 такт: – одночасно з невеликим присіданням на опорній нозі робоча нога, зігнута в коліні, повертається в закрите положення коліном до станка (носок робочої ноги знаходиться біля коліна опорної ноги спереду). Корпус, вирівнюючись, від талії нахилиється до станка. Одночасно рука заокруглюється в III позицію, голова повертається до лівого плеча, погляд спрямований вниз.

3 такт: – робоча нога, не розгинаючи коліно, повільно розвертається у відкрите положення, одночасно присідання на опорній нозі поглиблюється. Корпус вирівнюється. Одночасно рука опускається в I позицію, голова трішки нахилиється вперед, погляд спрямований в руку.

4 такт: – робоча нога, витягуючись в коліні, м'яко відкривається вбік на 90° , одночасно коліно опорної ноги витягується. Рука відкривається в II позицію, голова повертається до правого плеча злегка з піднятим підборіддям.

Як варіант, рух може виконуватись і в напрямку вперед або назад.

Правила виконання: усі правила, характерні для руху *battement fondu* на 45° , зберігаються, але існують деякі доповнення: виконуючи рух, слідкувати, щоб корпус (таз і плече) не повертався за ногою; під час повороту коліна робочої ноги із відкритого положення в закриті і навпаки: а) носок робочої ноги не відривається від коліна опорної, б) коліно робочої ноги має зберігати одну і ту ж висоту – 90° . Характер виконання всього руху: м'який, плавний, «слитний» [2, с. 149].

Вправа може ускладнюватись підняттям на півпальці опорної ноги. В цьому випадку, в *preparation*, одночасно з виведенням ноги на 90° опорна нога піднімається на високі півпальці; на 2 такт – одночасно із поворотом робочої ноги в закриті положення опорна нога виконує невелике напівприсідання, не опускаючи п'ятку на підлогу; і тільки на 3 такт, коли робоча нога розвертається у відкрите положення, опорна нога, опускаючи п'ятку на підлогу, поглиблює присідання; далі, відкриваючи ногу в заданому напрямку на 90° , опорна нога, вирівнюючись в коліні, знову зводиться на високі півпальці.

Різке *battement fondu* на 90° (*battement fondu tire-bouchon*)

Музичний розмір – $3/4$ – 2 такти.

Вихідне положення – V позиція ніг.

Preparation – 2 такти.

Затакт $2/8$: «3» – робоча нога, згинаючись в коліні, підводиться витягнутою ступнею до коліна опорної (носок робочої ноги знаходиться збоку коліна опорної ноги), зберігаючи відкрите положення. Корпус від лопаток злегка прогинається назад. Одночасно рука, в положенні *allonge*, піднімається до рівня III позиції, погляд супроводжує рух кисті.

«і» – одночасно з невеликим присіданням на опорній нозі, робоча нога, зігнута в коліні, повертається в закриті положення, коліном до станка (носок робочої ноги знаходиться біля коліна опорної

ноги спереду). Корпус, вирівнюючись, від талії нахилиється до станка. Одночасно рука заокруглюється в III позицію, голова повертається до лівого плеча, погляд спрямований вниз.

1 такт: – робоча нога, не розгинаючи коліно, повільно розвертається у відкрите положення, одночасно присідання на опорній нозі поглиблюється. Корпус вирівнюється. Одночасно рука опускається в I позицію, голова трішки нахилиється вперед, погляд спрямований в руку.

2 такт:

«1і 2і» – робоча нога, витягуючись в коліні, м'яко відкривається в сторону на 90°, одночасно коліно опорної ноги витягується. Рука відкривається в II позицію, голова повертається до правого плеча злегка піднятим підборіддям.

«3і» – положення *затакт*.

Як варіант рух може виконуватись і в напрямку вперед і назад.

Правила виконання: *різке battement fondu на 90° виконується за такими ж правилами, що і м'яке battement fondu, різниця тільки в характері виконання, а саме: перша частина виконується різко, швидко; друга – м'яко, повільно. Тобто під час виконання руху потрібно слідкувати за тим, щоб різке приведення ноги до опорного коліна і чіткий заворот робочої ноги плавно перейшов у м'який розворот ноги та присідання на опорній нозі [2, с. 151].*

Вправа може ускладнюватись підняттям на півпальці опорної ноги. Виконується за тим самим принципом, що і м'які розвертання ноги на 90°.

Варіант 2

М'яке battement fondu на 90° (battement fondu tire-bouchon)

Музичний розмір – 3/4 – 4 такти.

Вихідне положення – V позиція ніг.

Preparation – 2 такти.

1 такт:

«1і» – робоча нога з положення відкритої ноги вбік на викоту 90°, опускається та ковзаючи ступнею по підлозі, підводиться до опорної ноги в V позицію позаду.

«2і 3і» – робоча нога піднімається, через положення *sur le cou-de-pied* позаду, до коліна опорної ноги.

2, 3, 4 такти виконуються, як у варіант 1.

Корпус руки та голова рухаються ідентично першому варіанту.

Правила виконання: усі правила, характерні для руху *battement fondu tire-bouchon* варіант 1 – зберігаються.

Вправа може ускладнюватись підняттям на півпальці опорної ноги. В цьому випадку на 1 такт, коли робоча нога, ковзаючи ступнею по підлозі, підводиться в V позицію позаду, п'ятка опорної ноги одночасно опускається на підлогу, а коли робоча нога піднімається по опорній на 90° – опорна нога знову піднімається на високі півпальці.

Різне battement fondu на 90° (battement fondu tire-bouchon)

Музичний розмір – 3/4 – 2 такти.

Вихідне положення – V позиція ніг.

Preparation – 2 такти.

Затакт 2/8: «3» – робоча нога з положення відкритої ноги вбік на викоту 90°, ковзаючи ступнею по підлозі, підводиться до опорної ноги в V позицію позаду та одразу піднімається через положення *sur le cou-de-pied* позаду до коліна опорної ноги.

«і» – одночасно з присіданням на опорній нозі робоча нога, зігнута в коліні, повертається в закрите положення коліном до станка (носок робочої ноги знаходиться біля коліна опорної ноги спереду).

1 та 2 такти виконуються, як у варіант 1.

Правила виконання: усі правила, характерні для руху *battement fondu tire-bouchon* варіант 1 – зберігаються.

Вправа може ускладнюватись підняттям на півпальці опорної ноги. Виконується за тим самим принципом, що і м'які розвертання ноги на 90°.

На четвертому році навчання вивчається *battement fondu tire-bouchon* у сполученні з нахилами та перегинаннями корпусу, *battement fondu* на 90° та *petite fondu* на 45° зі стрибком. Музичний розмір: 4/4, 2/4, 3/4, 6/8.

Battement fondu tire-bouchon у сполученні з нахилами та перегинаннями корпусу

Музичний розмір – 3/4 – 8 тактів.

Вихідне положення – V позиція ніг.

Preparation – 2 такти; (1 такт: «1i 2i» – музичний вступ, «3i» – рука піднімається в I поз.; 2 такт: – рука плавно відкривається в II поз. одночасно робоча нога у виворітному положенні виводиться вбік та піднімається на 90°. голова повертається вбік від станка).

Zatakt 2/8: «3» – робоча нога, згинаючись в коліні, підводиться витягнутою ступнею до коліна опорної (носок робочої ноги знаходиться збоку коліна опорної ноги), зберігаючи відкрите положення. Корпус від лопаток злегка прогинається назад. Одночасно рука, в положенні *allonge*, піднімається до рівня III позиції, погляд супроводжує рух кисті.

«i» – одночасно з присіданням на опорній нозі, робоча нога, зігнута в коліні, повертається в закрите положення, коліном до станка (носок робочої ноги знаходиться біля коліна опорної ноги спереду). Корпус, вирівнюючись, від талії нахилиється до станка. Одночасно рука заокруглюється в III позицію, голова повертається до лівого плеча, погляд спрямований вниз.

1 такт: – робоча нога, не розгинаючи коліно, повільно розвертається у відкрите положення, одночасно присідання на опорній нозі поглиблюється, опускаючи п'ятку на підлогу. Корпус вирівнюється. Одночасно рука опускається в I позицію, голова трішки нахилиється вперед, погляд спрямований в руку.

2 такт: – робоча нога, витягуючись в коліні, м'яко відкривається в сторону на 90°, одночасно коліно опорної ноги витягується. Рука відкривається в II позицію, голова повертається до правого плеча злегка піднятим підборіддям.

3 такт: – одночасно з напівприсіданням на опорній нозі, робоча нога, згинаючись в коліні та повертаючись в завернуте положення, підводиться витягнутою ступнею до коліна опорної спереду. Одночасно весь корпус повертається до станка на 45°. Рука, в положенні *allonge*, через підготовче положення піднімається вперед до рівня I позиції долонею вниз. Корпус, заокруглюючи спину, нахилиється вперед.

4 такт: – одночасно витягуючи коліно опорної ноги, корпус вирівнюється. Рука, в положенні *allonge*, піднімається в III позицію долонею донизу. Поворот до станка зберігається. Положення робочої ноги зберігається.

5 такт: – одночасно з присіданням на опорній нозі, корпус від лопаток перегинається максимально назад. Положення руки може залишатися незмінним, або ж рука опускається ліктем униз до рівня I позиції злегка відкидаючи зап'ястя. Положення робочої ноги зберігається.

6 такт: – одночасно витягуючи коліно опорної ноги, корпус вирівнюється.

7 такт: – одночасно з напівприсіданням на опорній нозі, корпус повертається *en face*, а, робоча нога, не розгинаючи коліно, повільно розвертається у відкрите положення. Рука заокруглюється в I позицію, погляд спрямований в долоню.

8 такт: – робоча нога, витягуючись в коліні, м'яко відкривається вбік на 90°, одночасно коліно опорної ноги витягується. Рука відкривається в II позицію, голова повертається до правого плеча злегка з піднятим підборіддям.

Правила виконання: під час виконання нахилів та перегинань корпусу: а) носок робочої ноги не відривається від коліна опорної, б) коліно робочої ноги має зберігати одну і ту ж висоту – 90°, в) усі нахили та перегинання корпусу виконуються, при максимально піднятій діафрагмі, від лопаток, зафіксувавши таз і стегна. Характер виконання всього руху: м'який, плавний, «слитний» [3, с. 200].

Вправа може ускладнюватись підняттям на півпальці опорної ноги. В цьому випадку увесь рух виконується на високому *releve*, окрім 1-го такту.

М'яке *battement fondu* на 90°

Музичний розмір – 3/4 – 4 такти.

Вихідне положення – V позиція ніг.

Preparation – 2 такти.

1 такт: – робоча нога у виворітному положенні, згинаючись в коліні та виконуючи мазок подушечкою ступні по підлозі, підводиться до положення *sur le cou-de-pied* позаду.

2 такт: – одночасно з пом'якшенням опорного коліна, робоча нога не відділяючи ступні від опорної, переводиться вперед, повертаючи коліно до станка, в завернуте положення.

3 такт: «1i 2i 3» – робоча нога, не розгинаючи коліно, повільно розвертається у виворітне положення, одночасно опорна нога поглиблює напівприсідання.

«і» – робоча нога ковзним рухом по опорній нозі у виворітному положенні піднімається до коліна спереду. Одночасно коліно опорної ноги починає витягуватись.

4 такт: – одночасно витягуючи коліно опорної ноги, робоча нога, підвищуючи рівень верхньої частини, поступово відкривається в сторону не нище 90° .

Рух може виконуватись у всі напрямки.

Правила виконання: усі правила, характерні для руху *battement fondu* зберігаються. В даному випадку потрібно слідкувати щоб робоча нога відкриваючись у всі напрямки на 90° обов'язково спочатку доводилась до коліна опорної ноги. Характер виконання всього руху: м'який, плавний [3, с. 201].

Вправа може ускладнюватись підняттям на півпальці опорної ноги.

Різке *battement fondu* на 90°

Музичний розмір – $3/4$ – 2 такти.

Вихідне положення – V позиція ніг.

Preparation – 2 такти.

Zatakt 2/8: «3» – робоча нога у виворітному положенні, згинаючись в коліні та виконуючи мазок подушечкою ступні по підлозі, підводиться до положення *sur le cou-de-pied* позаду.

«і» – одночасно з пом'якшенням опорного коліна, робоча нога не відділяючи ступні від опорної, переводиться вперед, повертаючи коліно до станка, в завернуте положення.

1-2 такти: – як 3-4 такт м'яке *battement fondu* на 90° .

Рух може виконуватись у всі напрямки.

Правила виконання: усі правила, характерні для руху *battement fondu* на 90° зберігаються.

Вправа може ускладнюватись підняттям на півпальці опорної ноги.

***Battement fondu* на 45° зі стрибком**

Примітка: стрибок на опорній нозі більш вдало поєднується з різким *battement fondu*.

Музичний розмір – $3/4$ – 2 такти.

Вихідне положення – V позиція ніг.

Preparation – 2 такти.

Затакт 2/8: «3» – робоча нога у виворітному положенні, згинаючись в коліні та виконуючи мазок подушечкою ступні по підлозі, підводиться до положення *sur le cou-de-pied* позаду.

«i» – одночасно з пом'якшенням опорного коліна, робоча нога не відділяючи ступні від опорної, переводиться вперед, повертаючи коліно до станка, в завернуте положення.

1 такт: «1i 2i 3» – робоча нога повільно розвертається у виворітне положення, одночасно опорна нога поглиблює напівприсідання.

«i» – опорна нога, відштовхуючись всією ступнею від підлоги, виконує стрибок вертикально вгору, витягуючи коліно та підйом. Одночасно робоча, витягуючись в коліні, відкривається вбік на 45°, голова в повороті від станка.

1 такт: «1i 2i 3» – опорна нога у виворітному положенні опускається на підлогу, згинаючись у коліні, одночасно робоча нога, зберігаючи виворітність та згинаючись в коліні підводиться до положення *sur le cou-de-pied* позаду.

«i» – положення «затакт» (мал. 5).

Правила виконання: усі правила, характерні для руху *battement fondu*, зберігаються, але існують деякі доповнення, так як рух виконується зі стрибком. Стрибок повинен виконуватись вертикально вгору; добиватись найвищої висоти стрибка не потрібно, достатньо буде положення витягнутої ступні над підлогою. Не слід робити ривки корпусом, які нібито збільшують висоту стрибка – корпус, під час стрибка, повинен зберігати рівність та підтягнутість. Повернення на підлогу опорної ступні, після стрибка, повинно співпадати з підведенням робочої на *sur le cou-de-pied* позаду [3, с. 202].

Готуючись до занять, педагог повинен орієнтуватись на програму навчання, уміти визначати цілі і завдання конкретного уроку, кожної комбінації окремо та всього екзерсису вцілому.

Створюючи комбінації в національному забарвленні, потрібно опиратися на принципи доцільності і раціональності м'язового навантаження, логічності поєднання окремих елементів, змістової насиченості комбінацій, відповідності музичного оформлення до характеру, у якому виконується комбінація.

Розглянемо для прикладу побудову сценічної комбінації на *battement fondu* в характері угорського академічного танцю для I курсу.

У комбінації використано різкі та плавні низькі розвертання ноги на усій ступні – *battement fondu* на 45° згідно програми I курсу, *battement fondu* на 45°, характерний класичному танцю та лексичний матеріал, характерний для угорського академічного танцю.

Музичний розмір – 4/4.

Вихідне положення – V поз.ніг, права нога попереду, права рука опущена взовж корпусу у підготовчому положенні.

Preparation – 2 такти:

1 такт: – муз. супровід.

2 такт: – «1i» – рука із підготовчого положення піднімається в I поз.; «2i» – рука відкривається в II поз., одночасно робоча нога відкривається вбік на носок.; «3i 4i» – робоча нога піднімається на 45°, рука залишається у II поз.

1 такт: – робоча нога виконує плавне *battement fondu* на 45° вбік, а саме: «1i» – мазок робочою ногою по підлозі та приведення її в положення *sur le cou-de-pied* позаду опорної ноги; «2i» – заворот робочої ноги у завернуте положення та одночасне пом'якшення опорного коліна; «3i» – розворот робочої ноги у виворітне положення та одночасне продовження присідання на опорній нозі до рівня *demi plie*; «4» – відкриття робочої ноги вбік на 45° та одночасне витягування опорної ноги. Рука залишається у II позиції. Голова рухається за визначеними правилами при виконанні руху *battement fondu*.

«i» – початок різкого *battement fondu* на 45° вбік, а саме: робоча нога виконує різкий мазок по підлозі та приведення в положення *sur le cou-de-pied* позаду опорної ноги, після чого одразу заворот у завернуте положення і одночасне пом'якшення коліна опорної ноги.

2 такт: – «1i 2i» – розворот робочої ноги у виворітне положення та продовження *plie* на опорній нозі. Рука залишається у попередньому положенні – II поз. Голова рухається за визначеними правилами при виконанні руху *battement fondu*.

«3i» – робоча нога відкривається вбік на 45°, одночасно опорна витягується у коліні. Рука залишається у II поз.

«4» – робоча нога, опускаючись на підлогу, втягується в V поз. попереду. Рука залишається в II позиції.

«і» – рука змінює положення на *allonge*, діафрагма та підборіддя піднімаються.

3 такт: – відбувається своєрідне *port de bras* (робота рук та корпусу), характерне угорському танцю, а саме: «1і» – рука опускається вниз; «2і» – через підхват пальцями руки піднімається в I поз., одночасно корпус злегка подається вперед за рукою, голова супроводжує рух рукою; «3і» – рука відкривається в широку II поз., верхня частина корпусу та голова рухається за рукою; «4і» – рука продовжує рух і заводиться в характерне положення для угорського академічного танцю, а саме: долоня розміщена за потилицею – дещо вище, витягнуті та з'єднані пальці рук доторкаються до маківки, одночасно корпус у верхній своїй частині повертається праворуч – паралельно станку і нахилиється через правий бік; ліва рука зі станка через I поз. закривається на пояс; голова повертається до лівого плеча; одночасно виконується *demi plie* по V поз. ніг.

4 такт: – «1і2» – пауза у попередньо змальованому положенні.

«і» – вихід з *demi plie*, одночасно корпус вирівнюється, ліва рука опускається на станок, а права, витягуючись в лікті, підводиться до III поз.

«3і 4і» – робоча нога виконує *battement fondu* на 45° вперед, характерне класичному танцю. Одночасно рука з III поз. опускається в I поз., після чого відкривається в II поз.

5 такт: – «1і 2і» – робоча нога виконує *battement fondu*, характерне класичному танцю на 45° вперед, але в координації із роботою в корпусі та рук, характерних для угорського академічного танцю, а саме: «1і» – під час *plie* на опорній нозі і приведення робочої ноги в положення *sur le cou-de-pied* попереду одночасно корпус у верхній своїй частині повертається праворуч - паралельно станку, ліва рука рухається по станку вперед, а права рука через широку II поз. заводиться за потилицю (пальці рук на маківці), голова, повертаючись вліво, злегка нахилиється донизу; «2і» – вихід з *plie* та відкриття робочої ноги вперед на 45°, одночасно корпус, зберігаючи положення, нахилиється через

правий бік назад. Руки зберігають попереднє положення. Підборіддя піднімається доверху.

«3і 4і» – робоча нога виконує *battement fondu*, характерне класичному танцю на 45° вбік в координації із роботою рук, а саме: «3і» – під час *plie* на опорній нозі і приведення робочої ноги в положення *sur le cou-de-pied* попереду корпус вирівнюється, одночасно права рука, витягуючись в лікті та піднімаючись над головою, опускається у I поз., голова нахиляється до лівого плеча, погляд спрямовується в долоню; «4і» – вихід з *plie* та відкриття робочої ноги вбік на 45°, одночасно рука відкривається в II поз.

6 такт: – «1і 2і» – робоча нога виконує *battement fondu*, характерне класичному танцю на 45° назад, але в координації із роботою в корпусі та рук, характерних для угорського академічного танцю, а саме: «1і» – під час *plie* на опорній нозі і приведення робочої ноги в положення *sur le cou-de-pied* попереду одночасно корпус у верхній своїй частині повертається праворуч – паралельно станку, ліва рука рухається по станку вперед, а робоча рука через широку II поз. заводиться за потилицю (пальці рук на маківці), голова, повертаючись вліво, злегка нахиляється донизу; «2і» – вихід з *plie* та відкриття робочої ноги вперед на 45°, одночасно корпус, зберігаючи положення, нахиляється через правий бік назад. Руки зберігають попереднє положення. Підборіддя піднімається доверху.

«3і 4і» – робоча нога виконує *battement fondu*, характерне класичному танцю на 45° вбік в координації із роботою рук, а саме: «3і» – під час *plie* на опорній нозі і приведення робочої ноги в положення *sur le cou-de-pied* попереду корпус вирівнюється, одночасно права рука, витягуючись в лікті та піднімаючись над головою, опускається у I поз., голова нахиляється до лівого плеча, погляд спрямовується в долоню; «4і» – вихід з *plie* та відкриття робочої ноги вбік на 45°, одночасно рука відкривається в II поз.

7 такт: – робоча нога виконує плавне *battement fondu* на 45° вбік, а саме: «1і» – мазок робочою ногою по підлозі та приведення її в положення *sur le cou-de-pied* позаду опорної ноги; «2і» – заворот робочої ноги у завернуте положення та одночасне пом'якшення опорного коліна; «3і» – розворот робочої ноги у виворітне положення та одночасне продовження присідання на

опорній нозі до рівня *demi plie*; «4» – відкриття робочої ноги вбік на 45° та одночасне витягування опорної ноги. Рука залишається у II позиції. Голова рухається за визначеними правилами при виконанні руху *battement fondu*.

«і» – початок різкого *battement fondu* на 45° вбік, а саме: робоча нога виконує різкий мазок по підлозі та приведення в положення *sur le cou-de-pied* позаду опорної ноги, після чого одразу заворот у завернуте положення і одночасне пом'якшення коліна опорної ноги.

8 такт: – «1і» – розворот робочої ноги у виворітне положення та продовження *plie* на опорній нозі. Рука залишає попереднє положення другої позиції. Голова рухається за визначеними правилами при виконанні руху *battement fondu*.

«2і» – робоча нога відкривається вбік на 45°, одночасно опорна витягується у коліні. Рука залишається у II поз.

«3і 4і» – виконання характерного руху для угорського академічного танцю, а саме: одинарного завершення з роботою однієї руки із напівповоротом: «3» – крок на праву ногу, повертаючись від станка на 180°, ліва нога, згинаючись у коліні, у виворітному положенні опускається на носок за праву опорну ногу. Одночасно корпус нахиляється вправо, голова повертається праворуч, погляд спрямовується донизу. Одночасно права рука закривається на пояс, а ліва зі станка через помах доверху, розвертаючи долоню від корпусу, заводиться перед корпусом на рівні I поз.; «і» – *plie* по I завернутій поз. – п'ятки розводяться в різні боки, носки з'єднуються разом, корпус вирівнюється, голова злегка опускається донизу, ліва рука через хвилеподібний рух відкривається вбік – долоня спрямовується вниз, а лікоть доверху; «4» – коліна обох ніг вирівнюються з одночасним чітким ударом п'ятками одна об одну. Одночасно корпус приймає характерне для угорського академічного танцю положення, а саме: у верхній своїй частині корпус повертається ліворуч і нахиляється через лівий бік, рука розвертається долонею доверху, протилежне праве плече спрямовується до відкритої лівої руки, голова повертається від відкритої руки – праворуч; «і» – пауза.

Розглянемо до прикладу побудову сценічної комбінації на *battement fondu* в характері іспанського академічного танцю для II курсу.

У комбінації використано низькі розвертання ноги із підняттям на півпальці – *battement fondu* на 45° згідно програми II курсу, *battement soutenu* на 45° та лексичний матеріал, характерний для іспанського академічного танцю.

Музичний розмір – 3/4.

Вихідне положення – V поз.ніг, права нога попереду, права рука вздовж корпусу у підготовчому положенні.

Preparation – 4 такти:

1 такт: – муз. супровід.

2 такт: – рука із підготовчого положення піднімається в I поз., (положення кисті, характерне іспанському танцю – кисть направлена до корпусу).

3-4 такти: – рука, розвертаючи кисть від корпусу, заводиться через II позицію у положення рук за корпусом, яке характерне для іспанського танцю (кисть на рівні поясниці, передпліччя максимально відводиться назад).

1 такт: – «1i 2i» – ковзний, подовжений крок вперед вздовж станка на праву ногу, корпус у верхній його частині розвертається вліво – паралельно станку, рука через положення *allonge*. Голова повертається направо, погляд спрямований на кисть.

«3» – акцентований удар по підлозі подушечкою лівої ноги позаду по III поз., одночасно корпус нахиляється назад через лівий бік, права рука заокруглюється в III поз., кисть спрямована вниз до корпусу.

2 такт: – «1i 2i» – ковзний, подовжений крок назад вздовж станка на ліву ногу, корпус вирівнюється, але залишається у повороті паралельно станку. Рука поступово опускається в I поз.

«3» – акцентований удар по підлозі подушечкою правої ноги попереду по III поз., корпус нахиляється через правий бік вперед. Рука закривається на стегно – характерне положення руки для іспанського танцю (долоня щільно прилягає до стегна, пальці усі витягнуті, з'єднані разом і спрямовані донизу). Голова зберігає поворот до правого плеча.

3 такт: – перемінні акцентовані удари у підлогу усією ступнею по виворітній III поз., витягуючи після кожного удару коліна. «1i» – удар правою ногою, «2i 3» – три підряд перемінні удари. Одночасно обидві руки, відкриваючись у II поз., закриваються, повертаючи кисті рук від корпусу, – права рука в I поз., а ліва у характерне положення позаду корпусу. Корпус поступово нахилиється назад через лівий бік – голова в повороті до правого плеча, підборіддя підняте.

4 такт: «1i 2i» – права нога різко відкривається вбік на 45°, ліва нога зводиться на півпальці, корпус вирівнюється і повертається *en face*. Ліва рука опускається на станок, права через II позицію заводиться у характерне положення позаду корпусу.

«3i» – початок різкого *battement fondu* на 45° на півпальцях вбік, а саме: мазок подушечкою робочої ноги і заворот її у завернуте положення із опусканням та підняттям п'ятки опорної ноги.

5 такт: – *battement fondu* – розворот робочої правої ноги у виворітне положення та *plie* на опорній. Рука зберігає попереднє положення.

6 такт: «1i 2i» – завершення *battement fondu* – коліна обох ніг витягуються, опорна нога зводиться на півпальці, одночасно рука відкривається в II поз.

«3i» – початок різкого *battement fondu* на 45° на півпальцях вбік, а саме: мазок подушечкою робочої ноги і заворот її у завернуте положення із опусканням та підняттям п'ятки опорної ноги. Одночасно рука через *allonge* піднімається в III поз., кисть повертається донизу.

7 такт: – *battement fondu*, рука опускається в I поз., кисть повернута до корпусу.

8 такт: – «1i 2i» – завершення *battement fondu*, одночасно рука відкривається в II поз.

«3i» – початок *battement soutenu* на 45° – робоча права нога через мазок подушечкою ступні підводиться до положення *sur le cou-de-pied* попереду, корпус повертається в *epaulement* від станка, рука, опускаючись донизу, піднімається в I поз.

9 такт: – «1i 2i» – *battement soutenu* на 45° вперед в *epaulement efface*, рука відкривається в II поз.

«3і» – робоча нога опускається носком на підлогу.

10 такт: – «1і 2і» – робоча нога втягується в V поз., після чого одразу ноги зводяться на півпальці по V поз.

«3і» – зміна опорної ноги – вже ліва робоча нога піднімається в положення *sur le cou-de-pied* позаду, одночасно корпус повертається в *epaulement* до станка, рука, опускаючись донизу, піднімається в I поз.

11 такт: – «1і 2і1» – *battement soutenu* на 45° назад в *epaulement croisee*, рука відкривається в II поз.

«3і» – ліва нога опускається носком в підлогу.

12 такт: – *port de bras* по колу, попереднє положення ніг залишається. Одночасно права рука теж рухається за корпусом з II поз. по колу заводиться в III поз. та розкривається знову в II поз.

13-14 такти: – втягування лівої ноги в V поз., після чого відбувається поступове зведення на півпальці обох ніг в положенні *epaulement croisee*. Одночасно обидві руки піднімаються в III поз., розвертаючи кисті від корпусу. Корпус злегка нахиляється через лівий бік.

15 такт: – *battement fondu* на 45°, характерне класичному танцю вбік, повертаючи корпус в положення *en face*. Рука через I поз. відкривається в II поз.

16 такт: – напівповорот до станка, починаючи із «затакту – і», на півпальцях опорної ноги, робоча права нога через *petit battement sur le cou-de-pied* заводиться в положення *sur le cou-de-pied* позаду. Одночасно права рука опускається на станок, ліва заводиться у характерне положення за корпусом.

Далі комбінація виконується з лівої ноги. Основні рухи тренажу – *battement fondu* на 45° та *battement soutenu* на 45° повторюються у зворотньому напрямку. Характерні танцювальні елементи відрізняються.

17 такт: – потрійне переступання, починаючи з правої ноги, яка виноситься вперед. Переступання виконується на півпальцях по V поз., акцентуючи кожен удар по підлозі подушечкою ступні. Одночасно корпус у верхній частині повертається протилежним плечем (лівим) до ноги, що стоїть попереду. Руки, відкриваючись в II поз. закриваються: ліва у I поз., права – за корпус, розвертаючи кисті обох рук назовні.

18 такт: – потрійне переступання, починаючи з лівої ноги, яка виноситься вперед у V поз. Відповідно корпус і руки змінюють положення на протилежне.

19 такт: – потрійне переступання, починаючи з правої ноги, яка виноситься вперед в V поз. Положення корпуса та рук таке ж, як у 17-му такті.

20 такт: «1і» – повний різкий поворот по V поз. від станка. Руки в I поз., кисті повернуті до корпуса.

«2і» – ліва робоча нога різко відкривається вбік на 45°, рука відкривається в II поз.

«3і» – початок різкого *battement fondu* на 45° на півпальцях вбік, а саме: мазок подушечкою робочої ноги і заворот її у завернуте положення із опусканням та підняттям п'ятки опорної ноги.

21-24 такти: – повторення 5-8 тактів.

25-28 такти: – повторення 9-12 тактів, але спочатку виконується *battement soutenu* на 45° назад в положенні *epaulement efface*, а далі через зміну опорної ноги – *battement soutenu* на 45° вперед в положенні *epaulement croisee*.

29-30 такти: – втягування правої ноги в V поз., після чого зведення на високі півпальці по V поз. в положенні *epaulement croisee*. Одночасно руки поступово піднімаються в III поз., кисті розвертаються від корпуса. Корпус злегка нахиляється через правий бік.

31 такт: – «1і 2і» – повний поворот по V поз. Одночасно кисті, зберігаючи III поз., розвертаються до корпуса.

«3і» – ліва нога чітко виконує кидок вперед на 45°. Ліва рука відкривається в II поз., права опускається на станок.

32 такт: – виконується *tombe* за відкритою лівою ногою на її подушечку в положення *epaulement efface*. Корпус у верхній частині повертається праворуч до станка. Ліва рука, розвертаючи кисть від корпуса, закривається в I поз., а права, розвертаючи кисть від корпуса, піднімається в III поз.

Розглянемо до прикладу побудову сценічної комбінації на *battement fondu* в характері молдавського танцю «Хора» для III курсу.

У комбінації використано різкі низькі розвертання ноги із підняттям на півпальці – *battement fondu* на 45°, *double fondu* на 45°, високі розвертання ноги – *battement fondu tire-bouchon* згідно програми III курсу та лексичний матеріал, характерний для молдавського танцю.

Музичний розмір – 6/8.

Вихідне положення – V поз. ніг права нога попереду, права рука вздовж корпусу у підготовчому положенні.

Preparation – 2 такти:

«затакт» – коліна обох ніг пом'якшуються, ліва нога піднімається у положення *sur le cou-de-pied* позаду.

1 такт: – «1, 2» – крок лівою ногою назад вздовж станка, права виводиться вперед носком в підлогу, одночасно рука відкривається у II поз.; «3» – підняття на півпальці опорної ноги, робоча права нога піднімається на висоту 30-35°, корпус повертається ліворуч паралельно станку; «4, 5, 6» – *balance* в повороті на 360° із закінченням на півпальцях по V поз. ніг. Одночасно права рука піднімається у III поз., корпус злегка нахилиється через лівий бік назад, голова повертається вправо. Під час повороту корпус вирівнюється, а ліва рука зі станка піднімається через I в III поз.

2 такт: – «1, 2, 3» – права нога відкривається вбік на 45°, одночасно права рука розкривається в II поз., а ліва опускається на станок. Голова в повороті праворуч; «4, 5» – права нога з мазком подушечкою робочої ноги по пілозі підводиться в положення *sur le cou-de-pied* позаду (п'ятка опорної ноги під час мазка опускається на підлогу і одразу знову піднімається), рука закривається на пояс, корпус злегка прогинається під лопатками назад під час підведення робочої ноги у положення *sur le cou-de-pied* позаду; «6» – початок різкого *battement fondu* вбік на 45° на півпальцях, а саме: заворот робочої ноги у завернуте положення та пом'якшення коліна опорної ноги.

1 такт: – продовження різкого *battement fondu* на 45° вбік на півпальцях, а саме:

«1, 2, 3» – робоча нога розкривається у виворітне положення, зберігаючи ногу на *sur le cou-de-pied*, а опорна нога, опускаючи п'ятку на підлогу, продовжує присідання до рівня *demi plie*. Рука залишається у положенні на поясі. Голова повернута праворуч.

«4» – робоча нога відкривається вбік на 45°, а опорна, витягуючись в коліні, зводиться на півпальці.

«5, 6» – початок різкого *double fondu* на 45° вперед, а саме: «5» – різкий мазок робочою ногою по підлозі, одночасно опорна п'ятка опускається на підлогу, після чого нога одразу підводиться в положення *sur le cou-de-pied* позаду, а опорна зводиться на півпальці; «6» – різкий заворот робочої ноги у завернуте положення, півпальці зберігаються, коліно злегка пом'якшується.

2 такт: – продовження *double fondu* на 45° вперед, а саме:

«1, 2» – робоча нога розвертається у виворітне положення, опорна нога, опускаючи п'ятку на підлогу, присідає до рівня *demi plie*. Одночасно рука відкривається у I поз. погляд спрямований у руку.

«3» – робоча нога зберігає положення *sur le cou-de-pied* спереду, опорна, витягуючись в коліні, зводиться на півпальці. Рука зберігає I поз.

«4» – робоча нога починає відкриватися вперед на 45°, опорна, опускаючи п'ятку, виконує *demi plie*.

«5, 6» – робоча нога, витягуючи коліно, не зупиняючись виконує *grand rond de jambe (en dehors)*, на висоті 45°, одночасно опорна нога, витягуючись у коліні, зводиться на півпальці. Рука відкривається в II поз., голова супроводжує рух руки.

3 такт: – «1, 2, 3» – *demi plie* на опорній нозі, робоча нога зберігає положення відкритої позаду на 45°. Рука в II поз.

«4» – напівповорот від станка в напрямку *en dehors* з ногою відкритою на висоті 45°. Права рука з II поз. опускається на станок, а ліва зі станка чітко доводиться до II поз.

«5, 6» – *tombe* вперед за відкритою правою ногою, ліва витягується носком в підлогу. Ліва рука залишається в II поз.

4 такт: – «1, 2, 3» – *port de bras* по колу вправо до станка, ліва рука заводиться в III поз. та поступово, із нахилом корпусу по колу, розкривається в II поз.

«4» – права нога втягується в V поз. ніг. попереду, після чого обидві ноги зводяться на півпальці. Рука залишається в II поз., голова повернута вліво – в центр залу.

«5, 6» – пауза.

5 такт: – плавне *battement fondu tire-bouchon* вбік, а саме: «1, 2, 3» – ліва робоча нога, згинаючись, піднімається до коліна опорної ноги позаду, не відриваючись від опорної ноги, одночасно опорна нога зводиться на півпальці. Корпус від лопаток злегка прогинається назад, а рука піднімається в III поз. у положення *allonge*.

«4, 5, 6» – заворот робочої ноги до станка, не відриваючи носка робочої ноги від коліна опорної. В цей момент опорна нога пом'якшується в коліні, зберігаючи високі півпальці. Одночасно корпус нахиляється через правий бік до станка, рука заокруглюється в III поз., голова повертається вправо, погляд спрямований донизу.

6 такт: – «1, 2, 3» – продовження плавного *battement fondu tire-bouchon* вбік, а саме: «1, 2, 3» – розворот робочої ноги у виворітне положення – носок біля коліна опорної ноги, одночасно опорна нога, опускаючи п'ятку на підлогу продовжує присідання до рівня *demi plie*. Корпус вирівнюється, рука опускається в I поз., погляд спрямований в руку.

«4» – робоча нога відкривається вбік на 90°, опорна, витягуючись в коліні, зводиться на високі півпальці, рука відкривається в II поз.

«5, 6» – початок різкого *double fondu* на 45° назад, а саме: «5» – різкий мазок робочою ногою по підлозі, одночасно опорна п'ятка опускається на підлогу та одразу нога підводиться в положення *sur le cou-de-pied* позаду, а опорна зводиться на півпальці; «6» – різкий заворот робочої ноги у завернуте положення, півпальці зберігаються, коліно злегка пом'якшується.

7 такт: – продовження *double fondu* на 45° назад, а саме:

«1, 2» – робоча нога розвертається у виворітне положення, опорна нога, опускаючи п'ятку на підлогу, присідає до рівня *demi plie*. Одночасно рука відкривається у I поз. погляд спрямований у руку.

«3» – робоча нога зберігає положення *sur le cou-de-pied* спереду, опорна, витягуючись в коліні, зводиться на півпальці. Рука зберігає I поз.

«4» – робоча нога починає відкриватися назад на 45°, опорна, опускаючи п'ятку, виконує *demi plie*.

«5, 6» – робоча нога, витягуючи коліно, не зупиняючись, виконує *grand rond de jambe (en dedans)*, на висоті 45°, одночасно опорна нога, витягуючись у коліні, зводиться на півпальці. Рука відкривається в II поз., голова супроводжує рух руки.

8 такт: – «1, 2, 3» – *demi plie* на опорній нозі, робоча нога зберігає положення відкритої позаду на 45°. Рука в II поз.

«4» – напівповорот до станка – *en dedans* з ногою відкритою на висоті 45°. Ліва рука з II поз. опускається на станок, а права зі станка чітко доводиться до II поз.

«5, 6» – *tombe* вперед за відкритою правою ногою, ліва нога втягується в V позицію позаду на півпальці. Права рука залишається в II поз.

9 такт: – «1, 2, 3» – робоча права нога виконує «вінт» на півпальцях опорної ноги, а саме: заворот робочої ноги до станка та підняття її, не відриваючи носок від опорної ноги, на 90° у завернуте положення. Одночасно рука через підхват піднімається в III поз., голова повертається до станка.

«4» – робоча нога розвертається у виворітне положення та опускається донизу, рухаючись носком по опорній нозі, одночасно опорна нога згинається в коліні, корпус повертається в *epaulement efface*. В результаті в ногах *demi plie* по V поз. Рука розкривається в II поз. Голова супроводжує рух руки.

«5, 6» – виконується те ж саме, що і на «1, 2, 3» 9-го такту.

10 такт: – «1» – виконується те ж саме, що і на «4» 9-го такту.

«2, 3» – виконується те ж саме, що і на «5, 6» 9-го такту.

«4» – виконується те ж саме, що і на «4» 9-го такту.

«5, 6» – вага тіла переноситься на праву робочу ногу, одночасно опорна ліва починає виконувати різке *battement fondu* на 45° вперед, а саме: «5» – ліва нога, відриваючись від підлоги, завертається в завернуте положення; «6» – ліва нога починає розвертатись у виворітне положення.

11 такт: – «1, 2, 3» – продовження *battement fondu* вперед на 45°, а саме: розворот лівої ноги у виворітне положення та *plie* на правій опорній нозі. Одночасно рука з II поз. через підхват піднімається в I поз., погляд у долоню.

«4» – ліва нога відкривається вперед на 45°, опорна права зводиться на півпальці. Рука відкривається в II поз., корпус злегка від лопаток прогинається назад, голова в повороті направо.

«5, 6» – ліва нога втягується в V поз. на півпальці. Рука і голова залишаються в попередньому положенні.

12 такт: – «1, 2» – робоча права нога піднімається на 90°, не відриваючи носка від опорної ноги позаду. Корпус від лопаток злегка прогинається назад. Рука піднімається в III поз. в положенні *allonge*.

«3» – заворот робочої ноги у завернуте положення, одночасно корпус повертається до станка в *epaulement croisee*. Опорна нога, залишаючись на високому *releve*, виконує *demi plie*. Корпус, заокруглюючи спину, нахилиється вперед. Рука заокруглюється в III поз.

«4» – коліно опорної ноги витягується, корпус вирівнюється. Робоча нога залишається зігнутою в коліні та піднятою на 90° (носок робочої ноги біля коліна опорної). Голова спрямована прямо, рука в III поз.

«5» – пауза.

«6» – голова злегка нахилиється вниз, долоня правої руки злегка опускається донизу.

13 такт: – «1, 2, 3, 4» – *port de bras* назад на півпальцях опорної ноги, тримаючи робочу ногу носком біля коліна опорної. Рука в III поз. Голова повертається вправо.

«5, 6» – корпус вирівнюється.

14 такт: – «123» – розворот робочої ноги у виворітне положення на висоті 90°, тримаючи носок біля коліна опорної попереду. Одночасно *demi plie* на опорній нозі, опускаючи п'ятку на підлогу. Рука з III поз. опускається в I поз.

«4» – робоча нога відкривається вбік на 90°, одночасно опорна нога, витягуючи коліно, зводиться на півпальці. Рука відкривається в II поз..

«5, 6» – пауза.

15 такт: – «12» – *demi plie* з ногою на 90°, руки в II поз. у положенні *allonge*.

«3» – *tour en dehors* – права робоча нога, згинаючись в коліні, підводиться носком до коліна опорної ноги попереду. Руки зводяться в I поз.

«4» – права нога після *tour* відкривається вперед на 45° в *epaulement efface*. Права рука відкривається в II поз., ліва – опускається на станок. Голова в повороті направо.

«5, 6» – *tombe* вперед в *epaulement efface* за відкритою правою ногою. Ліва нога витягнута в коліні залишається носком в підлогу. Обидві руки опускаються донизу.

16 такт: – «1, 2, 3, 4» – поступово руки піднімаються у III відкриту позицію – долоні спрямовуються доверху. Голова поступово теж піднімається вверх.

«5, 6» – пауза.

Розглянемо до прикладу побудову сценічної комбінації на *battement fondu* в характері східного академічного танцю для IV курсу на музику із балету «Шихризада».

У комбінації використано різкі низькі розвертання ноги із підняттям на півпальці – *battement fondu* на 45° , високі розвертання ноги – *battement fondu tire-bouchon*, різке розвертання ноги на 90° згідно програми IV курсу, та лексичний матеріал, характерний для східного академічного танцю.

Музичний розмір – $3/4$.

Вихідне положення – V поз.ніг, права нога попереду, права рука вздовж корпусу у підготовчому положенні.

Preparation – 4 такти:

1 такт: – права рука піднімається вбік до рівня II поз., кисть, характерна східному танцю – зап'ястя надломлене доверху, пальці та лікоть пом'якшені. Голова в повороті направо.

2 такт: – права рука, піднімаючись доверху, виконує характерний для східного танцю рух долонею по колу навколо свого обличчя. Одночасно зап'ястя і пальці виконують хвилеподібний рух – ефект м'якої, дихаючої кисті. Рука рухається двічі навколо обличчя, голова повернута направо.

3 такт: – завершуючи друге коло навколо обличчя, рука в м'якому положенні, опускаючись через низ, піднімається вбік II поз., одночасно права нога піднімається вбік на 45° , а опорна зводиться на високі півпальці.

4 такт: – початок різкого *battement fondu* вбік на 45° , а саме: «1» – робоча нога із мазком витягнутої ступні підводиться до

положення *sur le cou-de-pied* позаду, одночасно п'ятка опорної опускається на підлогу після чого одразу знову піднімається. Рука з II поз. заводиться за корпус – зап'ястя заломлене злегка донизу, кисть м'яка, долоня направлена доверху; «2» – заворот правої ноги у завернуте положення, одночасне пом'якшення у коліні опорної лівої ноги. Рука переводиться перед корпусом. Голова повертається вліво; «3» – розворот робочої правої ноги у виворітне положення. Опорна нога, опускаючи п'ятку на підлогу, виконує *demi plie*. Рука у підготовчому положенні. Голова злегка нахилена донизу.

1 такт: – завершення різкого *battement fondu* вбік на 45°, а саме: робоча нога відкривається вбік на 45°. Опорна нога, витягуючись в коліні, зводиться на півпальці. Рука відкривається вбік у II поз., в положенні *allonge*. Голова повертається направо.

2 такт: – початок різкого *battement fondu* вбік на 45°, а саме:

«1» – робоча нога із мазком витягнутої ступні підводиться до положення *sur le cou-de-pied* позаду, одночасно п'ятка опорної опускається на підлогу, після чого одразу знову піднімається. Рука з II поз. заводиться за корпус – зап'ястя заломлене злегка донизу, кисть м'яка, долоня направлена доверху;

«2» – заворот правої ноги у завернуте положення, одночасне пом'якшення у коліні опорної лівої ноги. Рука переводиться перед корпусом. Голова повертається вліво;

«3» – розворот робочої правої ноги у виворітне положення. Опорна нога, опускаючи п'ятку на підлогу, виконує *demi plie*. Рука у підготовчому положенні. Голова злегка нахилена донизу.

3 такт: – повторення 1 такту.

4 такт: – повторення 2 такту.

5 такт: – робоча права нога, відкриваючись вбік, піднімається на 90° і вище, одночасно рука піднімається у III поз. в положенні *allonge*. Голова в повороті направо.

6 такт: – «1» – робоча нога продовжує підніматись разом з рукою. Голова в повороті направо.

«2» – робоча нога продовжує виконувати *battement fondu tire-bouchon* вбік, а саме згинаючись у коліні, підводиться позаду опорної під її коліно. Одночасно корпус від лопаток прогинається назад. Рука і голова зберігають попереднє положення.

«3» – робоча нога на висоті 90° завертається у завернуте положення, переводячи носок попереду опорної ноги. Одночасно опорна нога, зберігаючи високий півпалець, пом'якшується в коліні. Корпус нахиляється через лівий бік, не повертаючись до станка. Рука заокруглюється в III поз. Голова повертається вліво – до станка, погляд спрямований вниз.

7 такт: – «1, 2» – завершення *battement fondu tire-bouchon* вбік, а саме: робоча нога, розвертаючись у виворітне положення, відкривається вбік на 90° і вище, одночасно опорна нога, опускаючи п'ятку, виконує *demi plie* та одразу зводиться на півпальці, витягуючи коліно. Рука через I поз. відкривається в II поз. в положенні *allonge*.

«3» – *tour en dehors*. Під час туру робоча нога, згинаючись в коліні, підводиться збоку опорної до її коліна у невиворітному положенні – коліно робочої ноги спрямоване вперед. Рука III поз. в положенні *allonge* (пом'якшена долоня і лікоть спрямовані вперед). Голова в напрямку вперед.

8 такт: – пауза у попередньому положенні.

9 такт: – *port de bras*, характерне східному академічному танцю, а саме: *demi plie* на півпальцях опорної ноги, робоча залишається у попередньому положенні. Одночасно корпус, заокруглюючи спину, нахиляється вперед, рука, тримаючи III поз., заокруглюється, голова нахиляється вперед.

10 такт: – робоча нога опускається в I паралельну поз. на півпальці, рухаючись носком по опорній нозі. Одночасно корпус вирівнюється, рука знову змінює положення на попереднє – III поз. в положенні *allonge* (пом'якшена долоня і лікоть спрямовані вперед). Голова прямо.

11 такт: – *port de bras*, характерне східному академічному танцю, а саме: робоча права нога виконує *demi plie* на півпальцях, опорна ліва нога, згинаючись у коліні, піднімається у невиворітному положенні на 90° до коліна правої ноги. Одночасно корпус від лопаток максимально прогинається назад, а рука із III поз., згинаючи лікоть, злегка опускається вниз та, вирівнюючись у лікті, витягується вперед. Голова повертається вправо.

12 такт: – «1» – ліва нога опускається в I паралельну поз. на півпальці, права нога вирівнюється. Корпус теж вирівнюється. Рука знову підніметься в III поз. в положенні *allonge*.

«2, 3» – вправа «вінт» на півпальцях, а саме: «2» – заворот робочої ноги до станка і підняття її зігнутої в коліні на 90°; «3» – розворот робочої ноги у виворітне положення, зберігаючи висоту 90°.

13 такт: – робоча нога опускається вниз у V виворітну поз. на півпальцях. Одночасно виконується *demi plie* по V поз. на півпальцях. Корпус прогинається максимально назад. Рука заокруглюється в III поз.

14 такт: – напівповорот до станка по V виворітній поз. на пом'якшених колінах і високих півпальцях. Корпус тримає нахил назад. Права рука з III поз. відкривається в II поз., а далі опускається на станок.

15 такт: – ліва робоча нога, витягуючись в коліні, відкривається вбік на 45°, права опорна, витягуючись в коліні, зводиться на півпальці. Корпус, нахилиючись через лівий бік, вирівнюється. Рука піднімається в II поз.

16 такт: – початок різкого *battement fondu* вбік на 45° лівою ногою.

Далі уся комбінація повторюється з лівої ноги, але тур виконується у зворотньому напрямку, а саме *tour en dedans*. Після чого виконується з правої ноги продовження – «кінцівка» комбінації, що не входить у музичний квадрат, а саме:

17 такт: – *grand plie* по V виворітній поз. на півпальцях із нахилами корпуса, що виконується у діагональному положенні – в *epaulement efface*. Рука з II поз. опускається донизу, заокруглюючись.

18 такт: – піднімаючись із глибокого присідання, права нога виконує *battement developpe* у великій позі *ecartee* назад на півпальцях. Рука через I поз. піднімається в III поз.

19 такт: – «1, 2» – пауза у попередньому положенні.

«3» – *tombe* за носком робочої ноги, опорна нога підтягується до робочої у I паралельну поз. у *demi plie*. Рука розкривається у II поз. Голова направо.

20 такт: – корпус нахилиється через правий бік, одночасно руки через I поз. піднімаються в III пом'якшену поз. рук – кисті перехрещені і опущені донизу. Голова в повороті направо, погляд спрямований донизу.

21 такт: – *tour* у напрямку *en dehors* на лівій нозі у положенні, характерному для східного академічного танцю, виконуючи крок по діагоналі, у напрямку до станка. Виконуючи *tour*, ліва опорна нога знаходиться на *plie* та середньому півпальці, а права піднята позаду на 90° у положенні *attitude*. Одночасно ліва рука піднімається у III поз., а права у II поз., долоні із заломленими зап'ястями спрямовані доверху, пальці рук пом'якшені.

22 такт: – після закінчення *tour en dehors* в *epaulement* до станка п'ятка опорної ноги опускається на підлогу, поглиблюючи *plie*. Ліва рука опускається на станок, а права із II поз., опускаючись донизу, піднімається вперед – долоня із заломленим зап'ястям спрямована доверху, лікоть та пальці пом'якшені.

23 такт: – *grand rond de jambe en dedans* на 90° , витягуючи коліно опорної ноги та піднімаючись на півпальці. Робоча нога, рухаючись в повітрі по колу, опускається у виворітному положенні на станок, злегка згинаючись у коліні. Одночасно рука відкривається в II поз.

24 такт: – побудова кінцевої пози, характерної для східного танцю, а саме: руки рухаючись через I поз. доводяться до певного положення – ліва підводиться до голови, доторкаючись середнім пальцем до перенісся, а права у пом'якшеному стані, злегка витягуючись у лікті, спрямовується вперед – долоня із заломленим зап'ястями спрямована доверху, пальці рук пом'якшені. Корпус від лопаток злегка прогинається назад. Голова повертається вліво. Ноги положення не змінюють.

З кожним наступним навчальним роком композиційно комбінації екзерсису та їх ритмічний малюнок ускладнюються, темп прискорюється. Велике значення надається пластичній та емоційній виразності виконання кожного елемента, артистичній майстерності виконавців.

Потрібно пам'ятати, що конкурентоспроможність на ринку праці сучасного спеціаліста заключається не тільки у якісному практичному виконанні усіх програмних технічних елементів народно-сценічного танцю, але і в грамотній теоретичній підготовці, яка дозволить передати свій досвід в ході власної педагогічної діяльності.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Володько В.Ф. Методика викладання народного-сценічного танцю: Навч.-метод. посіб. Ч. 2. – Київ: Мистецтво, 2003. – 122 с.
2. Гордєєва О.Ю. Теорія та методика викладання народно-сценічного танцю (вправи біля станка – 1-3 рік навчання): Навч.-метод. посіб. – Рівне, 2015. – 183 с.
3. Гордєєва О.Ю. Теорія та методика викладання народно-сценічного танцю (вправи біля станка – 1-4 рік навчання): Навч.-метод. посіб. – Рівне, 2015. – 218 с.
4. Голдрич О. Хореографія: Навч. посіб. – Львів: Край, 2003. – 156 с.
5. Зайцев Е.В. Основы народно-сценического танца: Учеб. пособ. Ч. I. – Киев: Мистецтво, 1975. – 223 с.
6. Климов А.А. Народно-сценический танец. Ч. I. – Москва: Искусство, 1976. – 224 с.

УДК 793.3(07)

Роксана Горбачук
Roksana Gorbachur

Доцент кафедри хореографії,
Рівненський державний гуманітарний університет,
м. Рівне
ORCID ID 0000-0002-0411-967X

Тема: Теорія та методика викладання модерн танцю
2-4 рік навчання

План

1. Поняття «модерн», як явище у світових історико-культурологічних процесах.
2. Джерельні витoki танцю модерн у Європі.
3. Становлення танцю модерн в Америці.
4. Основні етапи формування танцю модерн.
5. Рудольф Лабан – видатний теоретик сучасного хореографічного мистецтва.

Навчальне видання

**ХОРЕОГРАФІЧНІ НАРИСИ ХХІ СТОЛІТТЯ:
ПОЛІАСПЕКТНИЙ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ
АБРИС**

НАВЧАЛЬНИЙ-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

Автори:

*Маркевич Л.А., Волошина Л.П., Горбачук Р.Л., Гордєєв В.А.,
Гордєєва О.Ю., Зань Л.А., Завалін А.А., Легка І.П., Лобан Т.Й.,
Манелюк Д.І., Манелюк Е.В., Пуйова В.В., Рабченюк С.В.,
Самохвалова А.В., Шингер В.В.*

Відповідальна за випуск:

Маркевич Л.А.

Комп'ютерна верстка та макет:

Федорук Л.М.

Підп. до др. 30.06.2021 р. Формат 60x84 1/16. Папір офсетний.
Ум. друк. арк. 25,5. Наклад 300 прим. Зам. № 631/2

Видавець: О. Зень

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
серія РВ № 26 від 6 квітня 2004 р.
вул. Кн.Романа, 9/24, м. Рівне, 33022,
068 025 067 4, olegzen@ukr.net

Друк: VPM-ПОЛІГРАФ

вул. Буковинська, 3, м. Рівне, 35304;
тел.0-362-64-21-34; 0-98-327-24-00
642134@ukr.net